

Udenrigsministeriet

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotholmsgade 10
1016 København K

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
http://www.um.dk
Girokonto 3 00 18 06

Bilag
2 m. ub.

Journalnummer
99.M.18.b.2.

Kontor
Folkeret

27. februar 2006

Praksis med hensyn til offentliggørelse af traktater

Under henvisning til Justitsministeriets skrivelse af 14. februar 2006, hvor Udenrigsministeriet anmodes om en udtalelse vedrørende den praksis, der følges med hensyn til offentliggørelse af traktater, kan ministeriet oplyse følgende:

- Alle ikrafttrådte traktater mellem Danmark og fremmede lande skal bekendtgøres i Lovtidende C.
- Bekendtgørelsen tjener forskellige principielle formål: dels officielt at kundgøre de folkeretlige traktatregler, som kan tænkes at få betydning for privates retsstilling og at tjene som administrativ forskrift, dels at sikre offentlighed om Danmarks folkeretlige forpligtelser i det hele taget, dels endelig at gøre historisk kildemateriale alment tilgængeligt. Hertil kommer det rent praktiske forhold, at Danmark i medfør af art. 102 i FN's pagt er forpligtet til at lade sine traktater med fremmede lande registrere i FN, og at bekendtgørelsen i Lovtidende er et anvendeligt grundlag for teksternes registrering. Opsigelse af traktater samt disses eventuelle ophør skal ligeledes bekendtgøres i Lovtidende C.
- Bekendtgørelsen i Lovtidende C sker, medmindre andet er aftalt, i alle tilfælde ved Udenrigsministeriets foranstaltning.
- Udenrigsministeriets traktatsektion varetager efter anmodning fra vedkommende ressortkontor i Udenrigsministeriet eller de øvrige ministerier bekendtgørelse i Lovtidende C af de af Danmark indgåede og ikrafttrådte traktater i overensstemmelse med "Ekspedition af traktater", der er tilgængelig på Udenrigsministeriets hjemmeside.

- Traktatens ordlyd gengives normalt in extenso. Såfremt den blot går ud på forlængelse af gyldigheden af en tidligere bekendtgjort traktat, kan bekendtgørelsens tekst dog begrænses til et referat af traktatens indhold med henvisning til den tidligere bekendtgørelses nummer og dato.
- Såfremt teksten er meget omfattende, og/eller traktaten ikke kan påregnes at få betydning for private borgeres retsstilling, kan bekendtgørelsen ligeledes begrænses til et referat af indholdet. Hvor det i specielle tilfælde skønnes påkrævet, kan det samtidig angives, hvor man kan få nærmere oplysninger om traktatens indhold.
- Såfremt EF også er part i den pågældende traktat, vil traktatens ordlyd være offentliggjort i "Den Europæiske Unions Tidende" (EUT), tidligere "De Europæiske Fællesskabers Tidende" (EFT). I visse tilfælde offentliggøres endvidere aftaler mellem medlemsstaterne i EUT. I disse tilfælde kan bekendtgørelsen i Lovtidende C begrænses til et kortfattet referat af indholdet og en henvisning til det sted i EUT, hvor teksten kan findes. Skønnes det af særlige grunde nødvendigt at gengive traktatens ordlyd, må det påses, at den danske oversættelse er identisk med den i EUT offentliggjorte.
- Hvis der i forbindelse med indgåelsen af en traktat finder en supplerende brevveksling sted mellem de kontraherende parter om spørgsmål af speciel art, kan gengivelse af denne brevvekslings fulde ordlyd undlades. Såfremt brevvekslingen ikke er af fortrolig karakter, bør dens indhold dog refereres.
- Tilsvarende fremgangsmåde følges med hensyn til bilag - navnlig af teknisk indhold - til andre traktater.

Specielt med hensyn til tidsperspektivet, kan følgende oplyses:

- Rettidig bekendtgørelse i Lovtidende C, dvs. bekendtgørelse samtidig med en traktats ikrafttræden for Danmark, er af ganske særlig vigtighed for så vidt angår traktater, som er af et sådant indhold, at de har betydning for privates retsstilling. Men rettidig bekendtgørelse bør selvsagt tilstræbes i alle tilfælde.
- Med henblik på at undgå, at der sker unødigt forsinkelse af Udenrigsministeriets bekendtgørelser om indgåede traktater, er det derfor vigtigt, at følgende retningslinjer iagttages i videst muligt omfang af ressortkontorerne/-ministerierne i samarbejde med Traktatsektionen:

- Bekendtgørelse om Danmarks ratifikation, tiltrædelse eller opsigelse af en mellemfolkelig traktat skal forberedes i så god tid, at den kan forelægges til underskrift i umiddelbar tilslutning til, at ratifikationen, tiltrædelsen eller opsigelsen finder sted. I de tilfælde, hvor en dansk originaltekst ikke foreligger, eller der ikke er udarbejdet en oversættelse til brug ved traktatens eventuelle forelæggelse for Folketinget, bør arbejdet med en oversættelse derfor iværksættes på et så tidligt tidspunkt, at udfærdigelsen af bekendtgørelsen ikke forsinkes i afventen af oversættelsens udarbejdelse.
- Samme fremgangsmåde bør principielt iagttages i tilfælde, hvor en traktat undertegnes på Danmarks vegne uden ratifikationsforbehold eller indgås ved en noteveksling. I sådanne tilfælde kan det dog forekomme, at den tekst der skal bekendtgøres, først endeligt udføres umiddelbart før undertegnelsen, henholdsvis notevekslingen, således at en vis forsinkelse af bekendtgørelsen er uundgåelig. Denne forsinkelse skal da søges begrænset til det mindst mulige.
- På den anden side bør en endnu ikke ikrafttrådt multilateral traktat dog ikke foranlediges bekendtgjort, blot fordi man forventer dens snarlige ikrafttræden. Når forventningerne så skuffes, fordi traktaten alligevel ikke træder i kraft på det forudsete tidspunkt, påføres der staten unødvendige udgifter.
- Selv om Danmark har underskrevet og/eller ratificeret eller på anden måde tilsluttet sig en multilateral traktat, træder denne ofte først i kraft adskillige år senere. Ligeledes træder visse bilaterale traktater først i kraft efter en senere stedfindende noteveksling. I sådanne tilfælde skal traktaten ikke bekendtgøres, før den vitterligt er trådt i kraft, eller det med sikkerhed vides, at den vil træde i kraft på en angiven fremtidig dato.

Af Udenrigsministeriets Vejledning vedrørende Traktatindgåelse (revideret 2005): www.traktat.dk, især kapitel 7, hvorfra ovenstående stammer, fremgår samtlige retningslinjer i forbindelse med traktaters offentliggørelse. Retningslinjerne svarer til, hvad der hidtil har været gældende og er ikke væsensforskellige fra den første Vejledning vedrørende Traktatafslutning fra 1972.

Som opfølgning på Folketingets betænkning om forbedret lovkvalitet m.v. af 7. maj 1999 specielt i forbindelse med indgåelse af traktater, henvises til sidste afsnit i skrivelse til samtlige ministerier af 1. december 1999 fra Udenrigsministeriets Direktør (vedlagt). Udenrigsministeriets Traktatsektion udarbejder og fremsender herefter til Folketingets formand (kopi af ekspedition fra december 2005 vedlagt) lister over a) traktater, som Danmark har undertegnet, men endnu ikke ratificeret; og b) traktater, som Danmark har ratificeret, men som endnu ikke er trådt i kraft. I begge tilfælde opregner listerne alene multilaterale aftaler. Når traktaterne på et tidspunkt oplyses trådt i kraft af ressortkontor eller -ministerium og dermed udgår af listerne, erindrer Traktatsektionen kontorer og ministerier om, at bekendtgørelse skal finde sted, såfremt disse ikke allerede af sig selv har taget skridt hertil. Denne praksis er gældende for alle traktater (multilaterale og bilaterale), som konstateres ikrafttrådte, men endnu ikke bekendtgjorte.

Depositærer som FN, Europarådet med flere stiller deres oplysninger om status for traktater til rådighed på internettet. Traktatsektionen opdaterer årligt adresseoplysningerne for de vigtigste depositærer ved bekendtgørelse i Lovtidende C, senest bkg. nr. 46 af 8. december 2005,

<http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/L2005/0004664.htm>

Specielt med hensyn til Retssikkerhedsfondens brev af 3. januar 2006 til Justitsministeriet, side 2, 3. afsnit ("Af forarbejderne til den militære straffelov fremgår, at det ville være vanskeligt og kompliceret at redegøre for hvilke konventioner og hvilken sædvaneret der kunne tænkes at betinge straffen, altså livsvarigt fængsel") finder Udenrigsministeriet ikke, at problemet knytter sig til, hvorvidt en traktat er offentliggjort, men snarere til det samlede lovforberedende arbejde i det enkelte ministerium. Det bør selvsagt tilsikres, at al lovgivning er af høj kvalitet, og at gerningsindholdet er præcist beskrevet i straffebestemmelser. Hvilken fremgangsmåde, der bør anvendes for at nå dette mål, er et spørgsmål af mere generel karakter, til hvis løsning Udenrigsministeriet ikke aktuelt har konkrete forslag.

Med venlig hilsen

Maj-Britt Kent Hansen

Kontor, journal nr.
JTF., 3.S.123-5.a.
Kopi: 99.R.17.e.
Bilag
2
Dato 21. december 2005

Folketingets Udvalg for Forretningsordenen er i Betænkning og indstilling over ændring af forretningsordenen for Folketinget af 7. maj 1999 bl.a. fremkommet med en række forslag til forbedret lov kvalitet i forbindelse med indhentelse af Folketingets samtykke til indgåelse af traktater m.v. og opfølgning heraf, jf. Betænkningen, afsnit 2.d. Blandt disse forslag indgår et ønske om én gang årligt at modtage en fortegnelse over (a) traktater, som Danmark har *undertegnet*, men endnu ikke ratificeret, og (b) traktater, som Danmark har *ratificeret*, men som endnu ikke er trådt i kraft.

Efter høring af samtlige ministerier fremsendes hoslagt de ønskede oplysninger, jf. henholdsvis bilag 1 og 2 til nærværende skrivelse. Bilagene erstatter sidste års lister fremsendt med skrivelse af 20. december 2004.

For fuldstændighedens skyld nævnes, at Lovtidende C alene indeholder de traktater, der er trådt i kraft og dermed gældende for Danmark.

Med venlig hilsen

Per Stig Møller

Til Folketingets Formand

A.

Traktater, som Danmark har undertegnet, men endnu ikke ratificeret

1. Protokol vedrørende ændring af slaverikonventionen af 25. september 1926, 7. december 1953 (Udenrigsministeriet);
2. Protokol til den europæiske kodeks af 16. april 1964 for social sikring, 16. april 1964 (Socialministeriet);
3. Europæisk konvention om tilsyn med betinget domte og prøveløsladte, 30. november 1964 (Justitsministeriet);
4. Europæisk konvention om social tryghed for landmænd, 6. maj 1974 (Socialministeriet);
5. Europæisk konvention om den internationale virkning af førerretsfrakendelser, 3. juni 1976 (Justitsministeriet);
6. FN-konvention om transport af gods til søs, 31. marts 1978 (Udenrigsministeriet);
7. IAEA's bistandskonvention (Convention on Assistance in Case of Nuclear Accident or Radiological Emergency), 26. september 1986 (Forsvarsministeriet);
8. Aftale mellem De Europæiske Fællesskabers medlemsstater om overførelse af retsforfølgningen i straffesager, 6. november 1990 (Justitsministeriet);
9. Protokol om miljøbeskyttelse vedrørende den antarktiske traktat af 1. december 1959, 4. oktober 1991 (Udenrigsministeriet);
10. Konvention mellem De Europæiske Fællesskabers medlemsstater om fuldbyrdelse af udenlandske straffedomme, 13. november 1991 (Justitsministeriet);
11. International konvention om søpanteret og løsørepanter (Søpanteretskonventionen), 6. maj 1993 (Søfartsstyrelsen);
12. Tillægsprotokol til det europæiske sociale charter af 18. oktober 1961 om et kollektivt klagesystem, 9. november 1995 (Socialministeriet);
13. Revideret europæisk socialt charter, 3. maj 1996 (Socialministeriet);
14. International konvention om farlige og skadelige stoffer og begrænsning af ansvar (HNS-konventionen), 3. maj 1996 (Søfartsstyrelsen);

15. Konvention om jurisdiktion, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og beskyttelsesforanstaltninger i forhold til børn, 19. oktober 1996 (Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender);
16. WIPO-traktat om ophavsret, 20. december 1996 (Kulturministeriet);
17. WIPO-traktat om fremførelser og fonogrammer, 20. december 1996 (Kulturministeriet);
18. Overenskomst om vedtagelse af standardregler for periodiske, tekniske inspektioner af køretøjer og gensidig anerkendelse af sådanne inspektioner, 13. november 1997 (Trafikministeriet);
19. Tillægsprotokol til konventionen af 4. april 1997 om beskyttelse af menneskerettigheder og menneskets værdighed med hensyn til forbudet mod kloning af mennesker, 12. januar 1998 (Indenrigs- og Sundhedsministeriet);
20. Konvention mellem den Europæiske Unions medlemsstater om afgørelser vedrørende frakendelse af førerretten, 17. juni 1998 (Justitsministeriet);
21. Europæisk konvention om strafferetlig beskyttelse af miljøet, 4. november 1998 (Miljøministeriet);
22. International konvention om arrest af skibe, (Arrestkonventionen), 12. marts 1999 (Søfartsstyrelsen);
23. Protokol om vand og sundhed under FN's konvention om beskyttelse og udnyttelse af grænseoverskridende vandløb og søer, 17. juni 1999 (Miljøministeriet);
24. Europarådets civilretskonvention om korruption, 4. november 1999 (Justitsministeriet);
25. Overenskomst om tilpasning af traktaten om konventionelle væbnede styrker i Europa, 19. november 1999 (Udenrigsministeriet);
26. Protokol til Basel-konventionen om erstatning og ansvar i forbindelse med grænseoverskridende transport af farligt affald, 10. december 1999 (Miljøministeriet);
27. Protokol til bekæmpelse af smugling af migranter ad land-, luft- og søvejen til supplerende af De Forenede Nationers konvention af 15. november 2000 om bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet, 15. november 2000 (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration);
28. International konvention om civilretligt ansvar for forureningsskade forårsaget af bunkerolie, 23. marts 2001 (Søfartsstyrelsen);

29. Protokol om ulovlig fremstilling af og handel med skydevåben og dele, komponenter samt ammunition hertil, til FN-konventionen af 15. november 2000 om bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet, 31. maj 2001 (Justitsministeriet);
30. Tillægsprotokol til den europæiske konvention af 28. januar 1981 om beskyttelse af det enkelte menneske i forbindelse med elektronisk databehandling af personoplysninger, 8. november 2001 (Justitsministeriet);
31. Protokol om strategisk miljøvurdering (SEA-protokollen) til Espoo-konventionen af 25. februar 1991 om vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne, 21. maj 2003 (Miljøministeriet);
32. Protokol om registre over udledning og overførsel af forureningsstoffer (PRTR-protokollen) til konventionen af 25. juni 1998 om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet, 21. maj 2003 (Miljøministeriet);
33. Protokol om privatretligt ansvar for grænseoverskridende skader forårsaget af farlig virksomhed til 17. marts 1992-konventionerne om henholdsvis beskyttelse og udnyttelse af grænseoverskridende vandløb og internationale søer; samt grænseoverskridende virkninger af industriulykker, 21. maj 2003 (Miljøministeriet);
34. Overenskomst om ændring af konventionen af 17. juni 1981 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om nordiske statsborgeres ret til at anvende deres eget sprog i et andet nordisk land, 18. juni 2003 (Justitsministeriet);
35. Nordisk aftale om afskaffelse af kørselsblad ved lejlighedsvis buskørsel i Norden, 2. september 2003 (Trafikministeriet);
36. EØS-udvidelsesaftale med dertil hørende slutakt, 13. oktober 2003 (Udenrigsministeriet);
37. Samarbejdsaftale mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater og Folkerepublikken Kina om et civilt globalt navigationssatellitssystem (GNSS) (GALILEO), 30. oktober 2003 (Trafikministeriet);
38. FN-konvention til bekæmpelse af korruption, 31. oktober 2003 (Justitsministeriet);
39. Ændringsprotokoller til henholdsvis Paris-konventionen af 29. juli 1960 om ansvaret over for tredjemand på den nukleare energis område som ændret og tillægskonventionen hertil af 31. januar 1963 som ændret (Bruxelles-konventionen), 12. februar 2004 (Justitsministeriet);
40. Konvention om administration og kontrol af skibes ballastvand og sediment (Ballastvandkonventionen), 13. februar 2004 (Miljøministeriet);

41. Aftale mellem Den Europæiske Unions medlemsstater vedrørende erstatningskrav fremsat af en medlemsstat over for en anden medlemsstat for skade på ejendom tilhørende, benyttet eller anvendt af førstnævnte medlemsstat eller i tilfælde, hvor militært eller civilt personel i dens styrker bliver såret eller omkommer, i forbindelse med en EU-krisestyringsoperation, 28. april 2004 (Udenrigsministeriet);
42. Overenskomst om nordisk uddannelsesfællesskab på det gymnasiale niveau, 9. juni 2004 (Undervisningsministeriet / Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling);
43. Aftale mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater og USA om fremme, tilrådighedsstillelse og brug af de satellitbaserede navigationssystemer, GALILEO og GPS, samt tilhørende anvendelser, 26. juni 2004 (Trafikministeriet);
44. Protokol om ændring af den fjerde protokol af 25. juni 2001 om betingelserne for det fiskeri, der er fastsat i fiskeriaftalen af 13. marts 1984 mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab på den ene side og den danske regering og det grønlandske landsstyre på den anden side, 28. juni 2004 (Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri);
45. Samarbejdsaftale mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater og Israel om et civilt globalt satellitnavigationssystem (GNSS), 7. juli 2004 (Trafikministeriet);
46. Mellemsstatlig aftale om privilegier og immuniteter for Det Europæiske Forsvarsagentur og dets personale, 13. september 2004 (Udenrigsministeriet);
47. Aftale mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater og Schweiz om bekæmpelse af svig og enhver anden ulovlig aktivitet til skade for deres finansielle interesser, 25. oktober 2004 (Skatteministeriet);
48. Aftalememorandum mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater og Schweiz angående aftale om rentebeskatning, 25. oktober 2004 (Skatteministeriet);
49. Traktat om en forfatning for Europa, 29. oktober 2004 (Udenrigsministeriet);
50. Aftale om ændring af aftale og tillægsprotokol af 13. maj 1987 om den retlige stilling for Nordisk Ministerråds Sekretariat og Nordisk Råds Præsidiasekretariat, 29. oktober 2004 (Udenrigsministeriet);
51. Revideret nordisk overenskomst om folkeregistrering, 1. november 2004 (Indenrigs- og Sundhedsministeriet);
52. Fælles hensigtserklæring mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater og Liechtenstein knyttet til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Liechtenstein om fastlæggelse af foranstaltninger svarende til dem, der er fastlagt i Rådets direktiv 2003/48/EF om beskatning af indtægter fra opsparing i form af rentebetalinger, 7. december 2004 (Skatteministeriet)

53. Fælles hensigtserklæring mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater og San Marino knyttet til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og San Marino om fastlæggelse af foranstaltninger svarende til dem, der er fastlagt i Rådets direktiv 2003/48/EF om beskatning af indtægter fra opsparing i form af rentebetalinger, 7. december 2004 (Skatteministeriet)
54. Konvention om Den Tjekkiske Republiks, Republikken Estlands, Republikken Cyperns, Republikken Letlands, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Sloveniens og Den Slovakiske Republiks tiltrædelse af konventionen af 23. juli 1990 om ophævelse af dobbeltbeskatning i forbindelse med regulering af forbundne foretagenders overskud, (som ændret ved konventionen af 21. december 1995 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse af konventionen af 23. juli 1990, og som ændret ved protokol af 25. maj 1999 om ændring af konventionen af 23. juli 1990), 8. december 2004 (Skatteministeriet);
55. Tillægsprotokol vedrørende biomedicinsk forskning til Europaråds-konvention af 4. april 1997 om menneskerettigheder og biomedicin, 25. januar 2005 (Indenrigs- og Sundhedsministeriet);
56. Parallelaftale mellem Danmark og Det Europæiske Fællesskab om Dublin-forordningen og Eurodac-forordningen, 10. marts 2005, (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration);
57. FN-konvention om nuklear terrorisme, 13. april 2005 (Justitsministeriet);
58. Konvention om Den Tjekkiske Republiks, Republikken Estlands, Republikken Cyperns, Republikken Letlands, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Sloveniens og Den Slovakiske Republiks tiltrædelse af konventionen af 19. juni 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, samt af den første og anden protokol vedrørende Domstolens fortolkning af denne konvention, 14. april 2005 (Udenrigsministeriet);
59. Tiltrædelsestraktaten for Bulgarien og Rumænien, 25. april 2005 (Udenrigsministeriet);
60. Europaråds-konvention om forebyggelse af terrorisme, 16. maj 2005 (Justitsministeriet);
61. Aftale om ændring af partnerskabsaftalen af 23. juni 2000 mellem medlemmerne af grupper af stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet på den ene side og Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den anden side, 25. juni 2005 (Udenrigsministeriet);
62. Parallelaftale mellem Danmark og Det Europæiske Fællesskab om Forkyndelsesordningen og Bruxelles I-forordningen, 19. september 2005 (Justitsministeriet).

B.

Traktater, som Danmark har ratificeret, men som endnu ikke er trådt i kraft

1. International konvention vedrørende blindpassagerer, 10. oktober 1957 (Søfartsstyrelsen);
2. Tredje tillægsprotokol til protokollen af 22. januar 1965 til den europæiske overenskomst af 22. juni 1960 om beskyttelse af fjernsynsudsendelser, 20. april 1989 (Kulturministeriet);
3. Ændringsprotokol til den europæiske konvention af 10. marts 1986 om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål, 6. februar 1992 (Justitsministeriet);
4. Torremolinos-protokol til den internationale Torremolinos-konvention af 2. april 1977 om fiskeskibes sikkerhed, 2. april 1993 (Søfartsstyrelsen);
5. OECD-aftale om overholdelse af normale konkurrencevilkår i den kommercielle skibsbygnings- og skibsreparationsindustri, 21. december 1994 (Erhvervs- og Boligstyrelsen);
6. Partnerskabs- og samarbejdsaftale mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Belarus på den anden side, 6. marts 1995 (Udenrigsministeriet);
7. International konvention om uddannelse, sonæring og om vagthold for personel i fiskeskibe, 7. juli 1995 (Søfartsstyrelsen);
8. Ændring af Basel-konventionen, hvor der indsættes en ny artikel 4 A, der betyder et forbud mod eksport af farligt affald fra OECD-lande til ikke-OECD-lande, 22. september 1995 (Miljøministeriet);
9. Ændringsprotokollen til den internationale konvention af 18. maj 1973 om forenkling og harmonisering af regler om toldbehandling (Kyoto-konventionen), 26. juni 1996 (Skatteministeriet);
10. Traktat om et altomfattende forbud mod atomprovesprængninger, 24. september 1996 (Udenrigsministeriet);

11. Protokol om Det Europæiske Fællesskabs tiltrædelse af EUROCONTROL-konventionen af 13. december 1960 vedrørende samarbejde om luftfartens sikkerhed, 27. juni 1997 (Trafikministeriet);
12. Protokol om ændring af EUROCONTROL-konventionen af 13. december 1960 vedrørende samarbejde om luftfartens sikkerhed, 27. juni 1997 (Trafikministeriet);
13. Ændring til den internationale Plantebeskyttelseskonvention af 6. december 1951, november 1997 (Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri);
14. Napoli II-konventionen – Rådets retsakt om udarbejdelse, på grundlag af artikel K.3 i traktaten om den Europæiske Union, af konventionen om gensidig bistand og samarbejde mellem toldmyndighederne, 18. december 1997 (Skatteministeriet);
15. Partnerskabs- og samarbejdsaftale om oprettelse af et partnerskab mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Turkmenistan på den anden side, 25. maj 1998 (Udenrigsministeriet);
16. Tillægsprotokol til overenskomsten mellem Euratoms atomvåbenfrie stater, Euratom og IAEA til gennemførelse af artikel III, stk.1 og 4, i traktaten af 1. juli 1968 om ikke-spredning af kernevåben, 22. september 1998 (Energistyrelsen);
17. Protokol vedrørende ændring af konvention af 9. maj 1980 om internationale jernbanebefordringer (COTIF), 3. juni 1999 (Trafikministeriet);
18. Slutprotokollen (sjette tillægsprotokol) til Verdenspostforeningens konstitution, 15. september 1999 (Trafikministeriet);
19. Traktat om harmonisering af formaliteter inden for patentlovgivningen, 1. juni 2000 (Patent- og Varemærkestyrelsen);
20. Protokol udarbejdet på grundlag af artikel 43, stk.1, i konventionen af 26. juli 1995 om oprettelse af en europæisk politienhed (Europol-konventionen) om ændring af artikel 2 i samt i bilaget til denne konvention, 30. november 2000 (Justitsministeriet);
21. Ændringer til konventionen af 15. november 1972 om kontrol og stempeling af varer af ædle metaller, 9. januar 2001 (Erhvervs- og Boligstyrelsen);
22. IMO-konventionen om skadelige anti-begroningsmidler på skibe, 5. oktober 2001 (Miljøministeriet);
23. Afgørelse truffet af repræsentanterne for Den europæiske Unions medlemsstaters regeringer, forsamlet i Rådet, om privilegier og immuniteter for Den Europæiske Unions Institut for Sikkerhedsstudier og EU-Satellitcentret samt for deres organer og medlemmerne af deres personale, 15. oktober 2001 (Udenrigsministeriet);

24. Ændring af artikel 1 i FN-konventionen af 10. oktober 1980 om særligt skadevoldende konventionelle våben, december 2001 (Udenrigsministeriet);
25. Euro-Middelhavs-associeringsaftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den ene side og Libanon på den anden side, 17. juni 2002 (Udenrigsministeriet);
26. Associeringsaftale mellem Det Europæiske Fællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Chile på den anden side, 18. november 2002 (Udenrigsministeriet);
27. Protokol om ændring af konventionen af 26. juli 1995 om oprettelse af en europæisk politienhed (Europol-konventionen) og protokollen om privilegier om immuniteter for Europol, medlemmerne af Euopols organer samt Euopols vicedirektorer og personale, 28. november 2002 (Justitsministeriet);
28. Aftale om søtransport mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den ene side og Regeringen for Folkerepublikken Kina på den anden side, 6. december 2002 (Søfartsstyrelsen);
29. Valgfri protokol til FN's konvention af 10. december 1984 mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, 18. december 2002 (Udenrigsministeriet);
30. Tillægsprotokol vedrørende racisme og fremmedhad til Europarådets konvention af 23. november 2001 om IT-kriminalitet, 28. januar 2003 (Justitsministeriet);
31. Rådsafgørelse om ændring af statuten for Det Europæiske System af Centralbanker og Den Europæiske Centralbank, 21. marts 2003 (Finansministeriet);
32. FIDE, protokol til CIS-konventionen af 26. juli 1995 om brug af informationsteknologi på toldområdet for så vidt angår oprettelse af et elektronisk sagsregister på toldområdet, 8. maj 2003 (Skatteministeriet);
33. Ændringsprotokol til den europæiske konvention af 27. januar 1977 om bekæmpelse af terrorisme, 15. maj 2003 (Justitsministeriet);
34. Protokollen til den internationale konvention af 29. november 1992 om oprettelse af en international fond for erstatning af skader ved olieforurening af 1992, 16. maj 2003 (Søfartsstyrelsen);
35. Aftale om Den Tjekkiske Republiks, Estlands, Cyperns, Letlands, Litauens, Ungarns, Maltas, Polens, Sloveniens og Den Slovakiske Republiks deltagelse i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, 14. oktober 2003 (Udenrigsministeriet);

36. Protokol udarbejdet på grundlag af artikel 43, stk. 1 i konventionen af 26. juli 1995 om oprettelse af en europæisk politienhed (Europol-konventionen) om ændring af denne konvention, 27. november 2003 (Justitsministeriet);
37. Protokol om eksplosive krigsefterladenskaber (protokol V) til konventionen af 10. oktober 1980 om forbud mod eller begrænsninger i anvendelsen af visse konventionelle våben, som må anses for at være unødigt skadevoldende eller ramme i flæng, 28. november 2003 (Udenrigsministeriet);
38. Aftale om politisk dialog og samarbejde mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den ene side og Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua og Panama på den anden side, 15. december 2003 (Udenrigsministeriet);
39. Aftale om politisk dialog og samarbejde mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den ene side og Det Andinske Fællesskab og dets medlemslande Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru og Venezuela på den anden side, 15. december 2003 (Udenrigsministeriet);
40. Ændring til overenskomst af 29. maj 1990 om oprettelse af Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling vedr. optagelse af Mongoliet som modtagerland, 30. januar 2004 (Økonomi- og Erhvervsministeriet);
41. Protokol om privilegier og immuniteter for den europæiske organisation for atomkerneforskning, CERN, 18. marts 2004 (Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling);
42. Protokol nr. 14 til den europæiske konvention af 4. november 1950 til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder om ændring af konventionens kontrolsystem, 13. maj 2004 (Justitsministeriet);
43. Partnerskabs- og samarbejdsaftale mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Tadjikistan på den anden side, 11. oktober 2004 (Udenrigsministeriet).

Til
samtlige ministerier

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegram adr. Etrangere:
Girokonto 3 00 18 06

Bilag

Journalnummer:
3.S.123-5.a

Kontor:
JT.1

1. december 1999

Opfølgning af Folketingets betænkning om forbedret lov kvalitet m.v. af 7. maj 1999 specielt i forbindelse med indgåelse af traktater

Folketingets Udvalg for Forretningsordenen er i Betænkning og indstilling over ændring af forretningsordenen for Folketinget (forbedret lov kvalitet m.v.) af 7. maj 1999 fremkommet med en række forslag til forbedret lov kvalitet i forbindelse med indhentelse af Folketingets samtykke til indgåelse af traktater m.v. og opfølgning heraf, jf. afsnit 2.d.

Regeringen har besluttet at imødekomme Folketingets ønsker om forbedring af lov kvaliteten på det traktatmæssige område. Med henblik herpå anmodes ministerierne om i fremtiden at følge nedenstående retningslinier:

- I det omfang indhentelse af Folketingets samtykke til indgåelse af en traktat følger af grundlovens §19, og der ikke er tale om et særskilt forslag til folketingsbeslutning om ratifikation (tiltrædelse eller godkendelse), men om et *stiltiende* samtykke i forbindelse med gennemførelse af den nødvendige lovgivning, bør det udtrykkeligt fremgå af bemærkningerne til lovforslaget, at der samtidig er tale om indhentelse af ratifikationssamtykke. Det bør tillige oplyses, om regeringen planlægger at tage eventuelle *forbehold* til traktaten og i givet fald at acceptere respektive ikke acceptere eventuelle *klageprocedurer* eller andre internationale mekanismer, der måtte være hjemlet til sikring af statens overholdelse af traktaten. Endelig bør det af bemærkningerne fremgå, hvorledes den danske retstilstand i øvrigt lever op til traktatens krav.

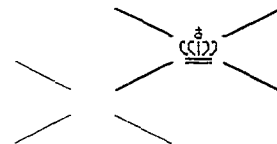

- I tilfælde, hvor Folketingets samtykke til indgåelse af en traktat i henhold til grundlovens §19 indhentes ved et særskilt forslag til folketingsbeslutning om ratifikation (tiltrædelse eller godkendelse), hvilket typisk vil ske ved udenrigsministerens foranstaltning, bør det af bemærkningerne til beslutningsforslaget fremgå, hvorledes den danske retstilstand lever op til traktatens krav, herunder hvorledes og efter hvilken tidsplan traktaten vil blive gennemført. Det bør også i sådanne tilfælde oplyses, om regeringen planlægger at tage eventuelle *forbehold* til traktaten og i givet fald at acceptere respektive ikke acceptere eventuelle *klageprocedurer* eller andre internationale mekanismer, der måtte være hjemlet til sikring af statens overholdelse af traktaten.
- Det er Udenrigsministeriets praksis at rådføre sig med det Udenrigspolitiske Nævn forud for både vedtagelse på en international konference og senere undertegnelse (med forbehold om ratifikation) af en traktat, der skønnes at indeholde forpligtelser af større betydning. Regeringen finder, at det vil være rigtigt, at en tilsvarende praksis indføres i forhold til Folketingets *fagudvalg* med hensyn til traktater (forvaltningsoverenskomster) af større *fagpolitisk* betydning. Forud for vedtagelse og undertegnelse af traktater, som skønnes at indeholde forpligtelser af større fagpolitisk betydning, bør ministerierne derfor give en orientering til vedkommende fagudvalg.
- Regeringen har besluttet at imødekomme Folketingets ønske om, at der én gang årligt udarbejdes en fortegnelse over (a) traktater, som Danmark har *undertegnet*, men endnu ikke ratificeret, og (b) traktater, som Danmark har *ratificeret*, men som endnu ikke er trådt i kraft. Med henblik på at kunne udfærdige den udbedte fortegnelse anmodes ministerierne om i fremtiden løbende at holde Udenrigsministeriet (Traktatcentralen) underrettet om (a) traktater inden for det enkelte ministeriums ressort, som Danmark har undertegnet, men endnu ikke har ratificeret, og (b) traktater inden for det enkelte ministeriums ressort, som Danmark har ratificeret, men som endnu ikke er trådt i kraft.

F.M.

Friis Arne Petersen
Direktor

→ Statsret

Justitsministeriet

JCS pm

Jmt. modt.
24 FEB. 2006Bilag: 5
Sagsbehandler: AFR
J.nr.: 2.kt.04-0027-7

SPØRGSMÅL FRA RETSSIKKERHEDSFONDEN

23 FEB. 2006

Ved mail af 14. februar 2006 samt under henvisning til telefonsamtale samme dag mellem undertegnede og kontorchef Jens Christian Bülow har Justitsministeriet anmodet Forsvarsministeriet om en udtalelse vedrørende militær straffelovs § 36, stk. 2, i anledning af et spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg om at kommentere et brev fra Retssikkerhedsfonden af 3. januar 2006 til udvalget. I brevet fra fonden peges der blandt andet på, at internationale konventioner i de seneste årtier har fået større og stadig stigende betydning, og at der i dansk lovgivningspraksis oftere og oftere henvises til indholdet af konventioner, når området for strafbare forhold skal fastlægges. Som eksempel nævnes den militære straffelovs § 36, stk. 2. Retssikkerhedsfonden finder denne retstilstand utilfredsstillende.

I den anledning skal Forsvarsministeriet udtale følgende:

Spørgsmålet om den nærmere formulering af militær straffelovs § 36, stk. 2, blev senest drøftet i forbindelse med folketingsbehandlingen af forslaget til ny militær straffelov i foråret 2005 blandt andet foranlediget af en henvendelse fra Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre til Forsvarsudvalget (vedlagt). Centret ønskede lovforslagets § 36 præciseret eventuelt ved optagelse af en fodnote til loven, hvor der blev henvist til samtlige relevante traktater og disses offentliggørelsessted i Lovtidende C.

Bestemmelsen i § 36, stk. 2, svarer til den tidligere gældende militære straffelovs § 25, 2 punktum, dog blev strafferammen ændret fra bøde eller fængsel indtil 12 år til fængsel indtil på livstid. Der er således ikke tale om indførelse af nogen ny bestemmelse. Det skal endvidere bemærkes, at bestemmelsen kun kan finde anvendelse under væbnet konflikt.

I betænkningen om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov nr. 1435/2004, der var baggrunden for blandt andet den ny militære straffelov, angiver et enstemmigt udvalg på siderne 287 - 89 en nærmere argumentation for netop at fastholde den nuværende formulering af § 36, stk. 2 (tidligere § 25, 2. punktum). Det fremgår blandt andet af betænkningen, at bestemmelsen er og også skal være tilstrækkeligt bredt formuleret til at kunne dække både

gældende og fremtidige forbud. Det anføres samtidigt, at dette er særdeles relevant på grund af den stadige udvikling af krigens folkeret, for eksempel totalforbuddet mod brug af antipersonelminer. Endelig peges der på, at § 7, stk. 2, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention kan ses som en menneskeretlig accept af, at klar lovhjemmel i national lovgivning som forudsætning for strafferetlig forfølgning ikke er menneskeretlig nødvendig i relation til visse meget alvorlige, internationale forbrydelser, idet der netop er tale om handlinger, der allerede er kriminaliseret ifølge de af civiliserede nationer anerkendte almindelige retsprincipper, jf. også Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer.

Alternativet til den nugældende formulering vil, som det også anføres i betænkningen, være en opregning af alle mulige overtrædelser af krigens folkeret og vil blive meget omfattende, ligesom den i alle tilfælde vil skulle afsluttes med en opsamlingsbestemmelse svarende til den nuværende formulering af lovforslagets § 36, stk. 2.

Efter Forsvarsministeriets opfattelse vil dette ikke være muligt umiddelbart at gennemføre, idet et større analysearbejde først vil skulle iværksættes og gennemføres med henblik på at få fastlagt nogle ensartede principper for hvilke overtrædelser af krigens folkeret, der skulle opregnes, og hvilke der eventuelt vil kunne henføres til en opsamlingsbestemmelse. Bestemmelsen vil endvidere få et omfang, som næppe vil stemme med normal dansk retstradition for formulering af straffebestemmelser.

Hertil kommer, at der hverken i norsk militær straffelovs § 107 eller den svenske straffelovs § 6, 22. kapitel, indeholdende straffebestemmelser af lignende karakter som militær straffelovs § 36, stk. 2, er angivet udtømmende opregninger af hvilke konventioner eller hvilke folkeretlige regler, der kan medføre, at de pågældende bestemmelser er overtrådt, jf. også betænkning nr. 1435/2004, side 289, for så vidt angår svensk ret.

Den pågældende lovgivningspraksis, som altså også gør sig gældende i forhold til norsk og svensk lovgivning, er, som også anført i nævnte betænkning side 288, ikke ualmindelig i international strafferet på grund af folkerettens - i forhold til national rets - typisk mere ubestemte karakter.

Af ovennævnte grunde, herunder indstillingen fra et enigt udvalg bestående af juridiske eksperter, blandt andet i folkeret, var og er det fortsat Forsvarsministeriets opfattelse, at der ikke er behov eller mulighed for at imødekomme ønsket om en anden formulering af bestemmelsen i militær straffelovs § 36, stk. 2.

Der kan i øvrigt henvises til forsvarsministerens besvarelse af spørgsmålene nr. 1, 8 og 14 fra Forsvarsudvalget i forbindelse med folketingsbehandlingen af forslaget til ny militær straffelov (L 54) (vedlagt).

Til orientering vedlægges i øvrigt kopi af siderne 287 - 289 fra betænkning nr. 1435/2004.

Med venlig hilsen

Adam Frølund
specialkonsulent

Intern kopi

8. kontor

Ekstern kopi

Forsvarets Auditørkorps

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

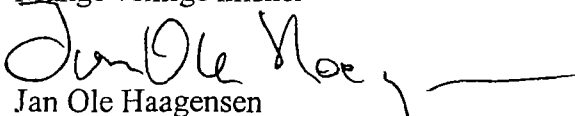
Forsvarsudvalget
Att. Sekretær Morten Roland

København den 11. marts 2005
JOH/ST

Som aftalt i telefonen får du her vores brev til Forsvarsministeren vedr. forslag til ændring af lovforslag om militær straffelov.

Vi ved, vi er sent ude, og ville derfor blive meget glade, hvis du kunne uddele brevet til Forsvarsudvalgets medlemmer inden debatten i dag.

På forhånd mange tak.
Mange venlige hilsner

Jan Ole Haagen

RCT

*Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk*

SE-No 69 73 51 18

*Giro BG Bank No.
3001-0007383940*

*Danske Bank No.
3001-4310821209*

Forsvarsminister Søren Gade
Holmens Kanal 42
1060 København K

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

København, 11. marts 2005
BSJ/TR

Vedr.: Forslag til ændring af forslaget til militær straffelov mv

Kære Søren Gade,

Vi tillader os hermed at henvende os til dig vedr. forslaget til militær straffelov og ændring af lov om forsvarrets personel, som du fremsatte i Folketinget, den 29. oktober 2004. Da lovforslaget pga. det netop afholdte folketingsvalg vil skulle genfremsættes vil vi benytte denne lejlighed til venligst at anmode dig om at overveje to væsentlige ændringsforslag til lovforslaget.

1. Udvidelse af anvendelsesområdet for lovforslagets § 36

For det første ønsker vi at foreslå en udvidelse af anvendelsesområdet for lovforslagets § 36 (mil strl § 25) fra "væbnet konflikt" til "væbnet konflikt samt hel eller delvis besættelse". Et sådant ændringsforslag ville sikre en overensstemmelse mellem den militære straffelovs regler om overtrædelser af krigens love og I-IV. Genève-konventionen af 12. august 1949. Danmark ville hermed opfylde en væsentlig forpligtelse, der følger af dansk ratifikation af Genève-konventionerne.

Ifølge I-IV. Genève-konvention, art. 2, finder konventionerne både anvendelse under internationale væbnede konflikter (i krigstid) og i tilfælde af besættelse. Det fremgår således af bestemmelsen, at:

"Konventionen finder ligeledes anvendelse i alle tilfælde af hel eller delvis besættelse af en af De Høje Kontraherende Parters territorium, selv om en sådan besættelse ikke møder væbnet modstand."

Danmark er efter folkeretten forpligtet til at retsforfølge grove overtrædelser (grave breaches) af Genève-konventionerne (GK). Dette fremgår af GK I, art. 49; GK II, art. 50; GK III, art 129; og GK IV, art 146. Den militære straffelovs § 25 (lovforslagets § 37) tilvejebringer den materielle straffe-hjemmel for overtrædelser af krigens folkeret, og er således med til at sikre opfyldelsen af en del af de forpligtelser, som påhviler Danmark efter folkeretten. Bestemmelsen kriminaliserer således bl.a.:

"Den, som i krig [...] bruger krigsredskab eller fremgangsmåde, hvis anvendelse er i strid med en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst eller med almindelige folkeretlige regler."

RCT

Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
3001-0007383940

Danske Bank No.
3001-4310821209

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

Efter ordlyden og forarbejderne til mil strl § 25 finder bestemmelsen alene anvendelse i "krigstid". Efter lovforslagets § 36 foreslås dette bibeholdt, dog således at betegnelsen "krigstid" foreslås erstattet med det mere tidssvarende begreb "væbnet konflikt":

§ 36. Den, som under væbnet konflikt forsætligt misbruger eller ikke respekterer kendetegn eller betegnelse, som er forbeholdt personer, indretninger og materiel, der er bestemt til at yde hjælp til sårede eller syge, straffes med fængsel indtil på livstid.

Stk. 2. På tilsvarende måde straffes den, der forsætligt bruger krigsmiddel eller fremgangsmåde, hvis anvendelse er i strid med en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst eller med folkeretlig sædvaneret.

Det kan således konstateres, at hverken den gældende bestemmelse i § 25 eller den foreslåede bestemmelse i § 36 finder anvendelse i tilfælde af besættelse, jf. også betænkning nr. 1435 om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov (2004), side 63ff.

Dette betyder, at overtrædelser af krigens love, som begås af dansk militært personel i besættelsestid ikke efter gældende dansk ret – eller efter det fremsatte lovforslag – vil kunne straffes efter mil strl § 25 (lovforslagets § 36). Sådanne brud på den humanitære folkeret vil kun kunne straffes efter den militære straffelovs bestemmelser om pligtforsømmelser, herunder den subsidiære bestemmelse i mil strl § 15, eller efter den borgerlige straffelov. Selv om mil strl § 15 vil kunne anvendes ved brud på folkeretten under besættelse, er den primært møntet på overtrædelser af interne forskrifter, såsom tjenestebestemmelser, reglementer, stående befalinger, kasernebestemmelser, mv., jf. Militær straffe- og retsplejelovgivning, Kommenteret af Biering-Sørensen og Gyde, 1988, s. 83f.

Militær straffelovs § 15 og § 25 (lovforslagets § 36) adskiller sig således væsentligt fra hinanden ved karakteren af de overtrædelser, som bestemmelserne dækker. Dette er også afspejlet i de to bestemmelsers meget forskellige strafferammer, idet der efter § 15 kan der idømmes bøde eller fængsel indtil 1 år, i krigstid indtil 3 år, mens der efter § 25 kan idømmes bøde eller fængsel indtil 12 år (Denne strafferamme foreslås udvidet til fængsel indtil livstid i § 36 i forslaget til militær straffelov mv.).

2. Gerningsbeskrivelse for så vidt angår de strafbare handlinger der omfattes af stk. 2 i § 36:

Overtrædelser af de handlinger der er omfattet af stk. 2 foreslås straffet med lovens strengeste straf: fængsel indtil på livstid. Dette er en forhøjelse af strafferammen i forhold til den gældende straf på op til 16 års fængsel. Ikke desto mindre beskrives de gerninger der kan straffes med denne straf ikke i bestemmelsen idet der alene henvises til at der skal være brugt krigsmiddel eller fremgangsmåde hvis anvendelse er i strid med:

RCT

Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
3001-0007383940

Danske Bank No.
3001-4310821209

"en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst eller med folkeretlig sædvaneret".

Bortset fra strafferammen repræsenterer dette ikke en ændring i forhold til den gældende retstilstand.

Det er naturligvis korrekt, således som det er fremhævet i betænkningen, side 287, at en præcis affattelse kan give visse vanskeligheder. Som det udtrykkes i note 36 vil der blive tale om:

"en opregning af alle mulige overtrædelser af krigens folkeret".

Det er imidlertid et almindeligt retssikkerhedsmæssigt princip at loven skal være præcis, forudsigelig og tilgængelig. Det følger af citatet at der kan næppe siges at være en rimelig præcision til stede. Tilgængeligheden jo også er problematisk.

I modsætning til hvad Danmark gjorde i forbindelse med ratifikationen af statuten for Den Internationale Straffedomstol, nemlig at optage hele den ganske omfattende statut som bilag til lovforslaget og sætte dens bestemmelser i kraft, foretages der i dette lovforslag alene en generel henvisning til folkeret, skreven og uskreven ret. Det er helt åbenbart at dette giver væsentlige retssikkerhedsmæssige problemer. Vi henviser i denne forbindelse til den seneste udkomne lærebog i folkeret, som vedlægges i kopi for så vidt angår de relevante sider.

Det er vores opfattelse at en sådan fremgangsmåde ville være den bedste. På den anden side må det erkendes at der ville blive tale om et så omfattende materiale at andre muligheder må overvejes. I den forbindelse skal vi til overvejelse foreslå at der som et minimum medtages en fodnote til loven således, at der i denne henvises til samtlige relevante traktater og disses offentliggørelsessted (Lovtidende C) hertil bør der henvises til selve lovens tekst som så i øvrigt vil kunne afsluttes med "en opsamlingsbestemmelse" i relation til den folkeretlige sædvaneret, hvis dette skønnes nødvendigt. Vi er klar over problematikken omkring den primære straffekompetence i forhold til Den Internationale Straffedomstols statut, men har vanskeligt ved umiddelbart at se, at en væsentlig risiko opstår ved at undlade en henvisning til sædvaneret. Men kan der påvises eksempler på, at der ellers ville opstå et problem bør dette naturligvis medtages i overvejelserne.

Vi håber at få tilbudt et møde med ministeriet om disse emner før der tages stilling til vores henvendelse.

Med venlig hilsen

Jørn Danneberg
for Prof. Bengt Sjølund
Direktør

c. c: Forsvarsudvalget

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

RCT

Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
3001-0007383940.

Danske Bank No.
3001-4310821209

Ole Espersen, Frederik Harhoff
og Ole Spiermann

Folkeret

De internationale retsforhold

Christian Ejlers' Forlag
København 2003

neskerettighedskonventionen. En sådan betragtning lader jo dem i stikken, som har fulgt udvisningsbeslutningen uden at have haft mulighed for at have fået den forelagt for landets domstole.

Disse betragtninger kan være afsæt for et par bemærkninger om visse retssikkerhedsmæssige risici ved metoder som ellers ud fra folkeretlige hensyn er anbefalelsesværdige.

Udgangspunktet er ønsket om at staten bør være baseret på "The rule of law" eller retsstatsprincippet. Dette indebærer bl.a. at lovgivningen skal være offentligt tilgængelig, således at myndigheder og borgere kender deres egne pligter og deres rettigheder. "Hemmelig lovgivning" har fundet anvendelse i en række diktaturstater. Det sker selvsagt ikke for at gøre borgerne lovlydige (det kræver jo et kendskab til loven), men for at kunne føre processer i et omfang og på et grundlag der bliver arbitrært og politisk.

Der stilles ikke krav i folkeretten om intern kundgørelse af traktater, da der foreligger to af hinanden uafhængige retssystemer. (en registrering i FN's sekretariat og en offentliggørelse baseret herpå skal ske i henhold til artikel 102 i FN-pagten – i modsat fald kan traktaten ikke påberåbes overfor FN's organer).

Indirekte kan det antages at være en folkeretlig pligt at foretage en kundgørelse, hvis dette er en betingelse for at traktaten kan effektueres på det nationale plan.⁶⁰ Af forarbejderne til loven om udgivelsen af en Lovtidende og et Ministerieltidende⁶¹ ses at traktater forudsættes offentliggjort i Lovtidende. Dette sker rent praktisk i en speciel afdeling af Lovtidende, der udgives særskilt (Lovtidende C).

I princippet har en offentliggørelse i Lovtidende C samme virkning som offentliggørelsen i "hovedafdelingen" af Lovtidende, Lovtidende A. Kundgørelsen er, efter Grundlovens § 22 afgørende for en lovs retsvirkninger.

Det kan på den baggrund være mindre heldigt, at det der jo i realiteten er en del, måske en væsentlig del, af grundlaget for en lovs anvendelse, ikke er kundgjort sammesteds som loven, men i en samling af tekster der sjældent har direkte virkning for borgerne. Når det således i straffelovens § 8 er bestemt at under dansk straffemyndighed hører handlinger, der er foreta-

60. Se *Espersen*, s. 397.

61. Lbk. nr. 842 af 16. dec. 1991.

get udenfor den danske stat, uden hensyn til, hvor gerningsmanden hører hjemme, ... "når handlingen er omfattet af en mellemfolkelig overenskomst ifølge hvilken Danmark er forpligtet til at foretage retsforfølgning ..." bliver konsekvensen at man kun kan vide med sikkerhed hvad man kan straffes for her i Danmark hvis man har kendskab til en konvention der ikke er offentliggjort i Lovtidende A. Dette gælder i øvrigt også i andre tilfælde, hvor henvisningen til traktater har form af såkaldte "korrekturhager" jf. ovenfor.

En inkorporering har i forhold hertil den fordel, at selv traktatteksten, i al fald i hidtidig praksis, medtages som en del af den i Lovtidende A offentliggjorte inkorporeringslov i form af et bilag hertil.

En traktat der har den i straffeloven citerede følge kunne det hævdes, offentliggøres på en måde der er lige så effektiv og systematisk, som den der finder anvendelse ved kundgørelse af andre retsfor skrifter. Det vil i praksis betyde at traktater som i kraft af eksisterende lovhjemmel klart får betydning for borgernes rettigheder og pligter burde kundgøres på samme sted som love, det vil sige i Lovtidende A.⁶²

6.7 Opfyldelse af folkeretlig sædvaneret

Problemstillingen omkring opfyldelse af folkeretlige sædvaneretlige krav må nødvendigvis være anderledes, end tilfældet er i forhold til traktater. Den folkeretlige sædvaneret udvikler sig jo gradvis, undertiden over lange tidsperioder, og det er således svært at angive et præcist tidspunkt for dens "ikrafttrædelse" og måske også for dens eksakte indhold. I modsætning her til står, at traktater som alt overvejende hovedregel er skriftligt affattet og har et angivet ikrafttrædelsestidspunkt.

Denne forskellighed kunne i og for sig tale for, at det positivretlige princip "burde" anvendes i relation til sædvaneret. Det er naturligt at forestille sig, at dommere eller andre retsvæsende myndigheder, når der er behov herfor, i konkrete tilfælde vil kunne vurdere, om en bestemt folkeretlig sædvaneret retsregel har udviklet sig. Den lovgivende myndighed vil således have anledning *ex officio* til at tage stilling hertil.

62. Se nærmere om kundgørelse af traktater og kundgørelsens betydning i intern ret, *Espersen*, s. 397 ff.

Med en ingen forskel at antagelig hyppigere i cipielle.

I praksis naturligste syntagen til det forhindret strid med en da går forud national fas grænser.

Undertid pligtelser for en aktiv har stået en fol staterne at s gået og uan ningsmand i med henblik regel antage herved straff i tilfælde, hv giver jurisdik

63. Således Ca

Bilag til forsvarsministerens
skrivelse af 8. APR 2005

(L 54 - spørgsmål nr. 1)

Spørgsmål nr. 1:

” Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 11 marts 2005 fra Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre, jf. bilag L 54 - bilag 5, L 55 - bilag 4 og L 56 bilag 4.”

Svar:

I brev af 11. marts 2005 fra Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre foreslås det, at anvendelsesområdet for lovforslagets § 36 udvides fra ”væbnet konflikt” til ”væbnet konflikt samt hel eller delvis besættelse”. Endvidere ønsker centret gerningsbeskrivelsen i lovforslagets § 36 præciseret eventuelt ved optagelse af en fodnote til loven, hvor der henvises til samtlige relevante traktater og disses offentliggørelsessted i Lovtidende C.

For så vidt angår spørgsmålet om udvidelsen af anvendelsesområdet for lovforslagets § 36 skal følgende bemærkes:

Som det tidligere har været anført blandt andet i forbindelse med spørgsmålet om straf for overtrædelse af FN's torturkonvention, jf. min besvarelse af spørgsmål nr. 20 og 22 samt i Forsvarsministeriets notat af 3. marts 2005 om spørgsmål stillet under møde i Det Udenrigspolitiske Nævn den 25. januar 2005, punkt 1, indebærer bestemmelserne i straffeloven, særligt bestemmelserne om blandt andet vold, ulovlig tvang, trusler om vold mv., seksuelle krænkelse samt forbrydelser begået i offentlig tjeneste, gældende militær straffelovs § 25 (lovforslagets § 36) og gældende militær straffelovs § 15 (lovforslagets 27) og samspillet mellem disse, at alle overtrædelser af krigens folkeret vil kunne straffes efter gældende lovgivning.

Selvom militær straffelovs § 25 (lovforslagets § 36) kun er gældende under væbnet konflikt, er dette altså ikke til hinder for, at overtrædelser af krigens folkeret og internationale menneskerettigheder, som Danmark er forpligtet til at kriminalisere, og hvor der ikke foreligger væbnet konflikt, kan straffes. Sådanne overtrædelser vil være omfattet af straffelovens bestemmelser med de deri indeholdte strafferammer og/eller militær straffelovs § 15 (lovforslagets § 27).

Har en militært tjenstgørende for eksempel i strid med 4. Genèvekonvention begået vold mod en tilbageholdt person, under omstændigheder, hvor den 4. Genèvekonvention finder anvendelse, og hvor dette ikke er sket under væbnet konflikt, vil militær straffelovs § 25 (lovforslagets § 36, stk.2) ikke finde anvendelse. Derimod vil straffelovens voldsbestemmelser være anvendelige på forholdet. Hvis der i det konkrete tilfælde ikke kan siges at fo-

religge egentlig vold, men derimod en adfærd, som ikke er i overensstemmelse med den måde, hvorpå militært tjenstgørende skal behandle den pågældende person, vil forholdet være omfattet af militær straffelovs § 15 (lovforslagets § 27).

På denne baggrund ses intet behov for at udvide anvendelsesområdet for lovforslagets § 36.

For så vidt angår gerningsbeskrivelsen i lovforslagets § 36, stk. 2, svarer formuleringen til gældende militær straffelovs § 25, 2. punktum.

I betænkningen om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov nr. 1435/2004 angiver et enstemmigt udvalg på siderne 287 - 89 en nærmere argumentation for netop at fastholde lovforslagets nuværende formulering. Det fremgår blandt andet af denne, at bestemmelsen er og også skal være tilstrækkeligt bredt formuleret til at kunne dække både gældende og fremtidige forbud. Det anføres samtidigt, at dette er særdeles relevant på grund af den stadige udvikling af krigens folkeret, for eksempel totalforbuddet mod brug af anti-personelminer. Endelig peges der i betænkningen på, at § 7, stk. 2, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention kan ses som en menneskeretlig accept af, at klar lovhjemmel i national lovgivning som forudsætning for strafferetlig forfølgning ikke er menneskeretlig nødvendig i relation til visse meget alvorlige, internationale forbrydelser, idet der netop er tale om handlinger, der allerede er kriminaliseret ifølge de af civiliserede nationer anerkendte almindelige retsprincipper, jf. også Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer.

Alternativet til den nugældende formulering vil, som det også anføres i betænkningen, være en opregning af alle mulige overtrædelser af krigens folkeret og vil blive meget omfattende, ligesom den i alle tilfælde vil skulle afsluttes med en opsamlingsbestemmelse svarende til den nuværende formulering af lovforslagets § 36, stk. 2.

Efter Forsvarsministeriets opfattelse vil dette ikke være muligt umiddelbart at gennemføre, idet et større analysearbejde først vil skulle iværksættes og gennemføres med henblik på at få fastlagt nogle ensartede principper for hvilke overtrædelser af krigens folkeret, der skulle opregnes, og hvilke der eventuelt vil kunne henføres til en opsamlingsbestemmelse. Bestemmelsen vil endvidere få et omfang, som næppe vil stemme med normal dansk retstradition for formulering af straffebestemmelser.

Af ovennævnte grunde, herunder indstillingen fra et enigt udvalg bestående af juridiske eksperter, blandt andet i folkeret, finder jeg ikke behov eller mulighed for at imødekomme ønsket om en anden formulering af lovforslagets § 36, stk. 2.

Bilag til forsvarsministerens
skrivelse af 8. APR 2005

(L 54 - spørgsmål nr. 8)

Spørgsmål nr. 8:

”Vil ministeren være behjælpelig med at yde teknisk bistand til udformning af et ændringsforslag, der følger anbefalingerne fra RCT, jf. bilag 5, for så vidt angår udarbejdelsen af en gerningsbeskrivelse for strafbare handlinger omfattet af stk. 2 i § 36?”

Svar:

Forsvarsministeriet yder gerne teknisk bistand i muligt omfang, men som det fremgår af min besvarelse af spørgsmål nr. 1, vil det ikke umiddelbart være muligt, idet et større analysearbejde først vil skulle iværksættes og gennemføres med henblik på at få fastlagt nogle ensartede principper for hvilke overtrædelser af krigens folkeret, der skulle opregnes, og hvilke der eventuelt vil kunne henføres til en opsamlingsbestemmelse. Bestemmelsen vil endvidere få et omfang, som næppe vil stemme med normal dansk retstradition for formulering af straffebestemmelser.

Hertil kommer, at et enigt udvalg bestående af juridiske eksperter blandt andet i folkeret, ikke har fundet behov eller mulighed for at foreslå en anden formulering af lovforslagets § 36, stk. 2.

Bilag til forsvarsministerens
skrivelse af 28. april 2005

(L 54 - spørgsmål nr. 14)

Spørgsmål nr 14:

”Kan ministeren i forlængelse af svar på spørgsmål 8 oplyse, hvorvidt man i Norsk og Svensk ret har foretaget en udtømmende gerningsbeskrivelse for strafbare handlinger, jf. lovforslagets § 36, stk. 2?”

Svar:

Hverken den norske militære straffelovs § 107 eller den svenske straffelovs § 6 i 22. kapitel angiver udtømmende hvilke internationale konventioner eller hvilke folkeretlige regler, der kan medføre, at de pågældende bestemmelser er overtrådt, jf. også betænkningen om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov, side 289 for så vidt angår svensk ret.

På denne baggrund må det konstateres, at norsk og svensk lovgivning på samme måde som den danske ikke har gerningsbeskrivelser, som er fuldstændigt entydige, men der henvises til internationale konventioner og almindelige folkeretlig sædvaneret i lighed med lovforslagets § 36, stk. 2. En sådan formulering sikrer, at alle overtrædelser samt også fremtidige konventioner og folkeretlig sædvaneret vil være omfattet.

Dette forhold er, som anført i betænkningen side 288 ikke ualmindeligt i international strafret på grund af folkerettens - i forhold til national rets - typisk mere ubestemte karakter.

**Betænkning
om
den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov**

*Afgivet af udvalget om den
militære straffe- og retsplejeordning mv.*

Betænkning nr. 1435

København 2004

13.6. Militær straffelov § 25

13.6.1. § 25, stk. 1

Militær straffelov § 25 kriminaliserer en række overtrædelser af krigens folkeret begået under væbnet konflikt. Danmark er efter folkeretten i et vist omfang forpligtet til at retsforfølge sådanne overtrædelser, og bestemmelsen udgør derfor en vigtig del af opfyldelsen af Danmarks internationale forpligtelser. Formålet med militær straffelov § 25, stk. 1, er at sikre materiel straffehjemmel for overtrædelser af krigens folkeret, der ikke er dækket af andre danske straffebestemmelser. Selv om bestemmelsen aldrig har været anvendt af domstolene, og det således er vanskeligt at bestemme den helt præcise afgrænsning af anvendelsesområdet, er bestemmelsen nødvendig, fordi gerningsbeskrivelsen ikke indeholdes i anden dansk lovgivning. Om det nærmere indhold af § 25, stk. 1, henvises til kapitel 6.3.14.

§ 25, stk. 1, 1. pkt., indeholder et konkret forbud mod en bestemt krænkelse af krigens folkeret, nemlig misbrug af kendetegn mv. forbeholdt personer, indretninger og materiel, der er bestemt til at yde hjælp til sårede eller syge.

Udvalget har overvejet i bestemmelsen at indsætte en udtrykkelig henvisning til Røde Kors-mærket eller Røde Kors og Røde Halvmåne-mærket, svarende til formuleringen af 1937-loven, for at understrege betydningen af, at disse særligt kendte mærker skal respekteres under væbnet konflikt. Udvalget har imidlertid fundet, at særskilt fremhævelse af et eller flere mærker på de andre relevante mærkers bekostning indebærer en risiko for modsætningsslutninger og i hvert fald kan skabe usikkerhed om, at alle beskyttelsesmærker, herunder også eventuelt nationale, ikke folkeretligt anerkendte mærker, er beskyttet af bestemmelsen.

Udvalget har også overvejet, om der er behov for særskilt at nævne andre beskyttelsesmærker, som ikke vedrører beskyttelsen af syge og sårede, og hvor misbrug heraf dag derfor er omfattet af beskrivelsen i bestemmelsens 2. pkt. Udvalget har således drøftet at nævne mærket for kulturgenstande, som er omfattet af Haagerkulturkonventionen fra 1954, som er ratificeret af Danmark i 2003, og mærket for værker, der indeholder farlige kræfter, jf. artikel 56 i tillægsprotokol I til Genèvekonventionerne. Ud

valget har imidlertid fundet, at beskyttelsen efter 2. pkt. er tilstrækkelig, og at fremhævelse af et eller flere kendetegn på andre kendetegns bekostning kan skabe usikkerhed om beskyttelsens omfang. Særlig for så vidt angår mærket for kulturgenstande har udvalget hæftet sig ved, at konventionen blev ratificeret af Danmark så sent som i marts 2003, og at det forud for ratifikationen blev konstateret, at der ikke var noget behov for at gennemføre ny lovgivning for at opfylde konventionens bestemmelser, heller ikke for så vidt angår beskyttelsesmærket.³⁵

Ud over at beskytte mod misbrug af andre kendetegn mv. er anvendelsesområdet for bestemmelsen i 2. pkt. meget omfattende, idet den forbyder enhver form for aktivitet og anvendelse af midler eller metoder under kamp, som er i strid med krigens folkeret. Bestemmelsen er – og skal efter udvalgets opfattelse også være – tilstrækkelig bredt formuleret til at kunne dække både gældende og fremtidige forbud. Dette er særdeles relevant på grund af den stadige udvikling af krigens folkeret, f.eks. totalforbuddet mod brug af antipersonelminer fra 1997.³⁶

Bestemmelsen er sidst blevet vurderet i forbindelse med implementeringen af statuten for Den Internationale Straffedomstol, jf. lov nr. 342 af 16. maj 2001, jf. kapitel 6.3.14.2.1. Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, fandtes militær straffelov § 25 sammenholdt med straffelovens bestemmelser at give tilstrækkeligt grundlag for at gøre dansk primær jurisdiktionskompetence gældende.

³⁵ Jf. Kulturministeriets notat af 27. november 2003 til Folketingets Kulturudvalg og Folketingets Forsvarsudvalg, hvoraf bl.a. fremgår: "Det er Kulturministeriets vurdering, at en dansk ratifikation af konventionen og 1. Protokollen [Protokol om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt af 14. maj 1954] ikke forudsætter ændringer af dansk lovgivning, og at der ikke i øvrigt foreligger grundlag for at Folketingets samtykke er påkrævet. Kulturministeriet har dog anset det for hensigtsmæssigt, at Folketingets Kulturudvalg og Folketingets Forsvarsudvalg orienteres om ratifikationen. Regeringens Udenrigspolitiske Udvalg har givet sit samtykke til såvel ratifikationen som til denne procedure."

³⁶ Alternativet til den nugældende, brede formulering af § 25 ville derfor være en opregning af alle mulige overtrædelser af krigens folkeret. En sådan liste ville være meget omfattende, idet den ikke kun skulle omfatte de ovennævnte "grove overtrædelser" af Genèvekonventionerne eller den betydeligt mere omfattende opregning af krigsforbrydelser mv. i statuten for Den Internationale Straffedomstol. Da den folkeretlige forpligtelse, der skal opfyldes med § 25, dækker endnu flere mulige gemingsberøvelser, burde en opregning således være endnu mere omfattende, ligesom den under alle omstændigheder burde afsluttes med en opsamlingsbestemmelse svarende til den nugældende § 25, stk. 1, 2. pkt.

Udvalget har overvejet, om beskrivelsen "bruger krigsredskab eller fremgangsmåde" er tilstrækkelig dækkende, eller om beskrivelsen med fordel kan suppleres med ordet "handlinger" eller tilsvarende. Udvalget stiller ikke forslag herom under hensyn til, at den nuværende formulering så sent som i 2001 ved implementeringen af statuten for Den Internationale Straffedomstol blev fundet dækkende. Udvalget finder dog, at "krigsredskab" med fordel kan erstattes med det mere moderne "krigsmiddel", som også kendes som begreb fra krigens folkeret. Denne sproglige modernisering indebærer ingen realitetsændring af bestemmelsens anvendelsesområde.

Efter formuleringen af § 25, stk. 1, 2. pkt. in fine, er der hjemmel til at straffe overtrædelser såvel af regler fastsat i en konvention ratificeret af Danmark som regler, der følger af den folkeretlige sædvaneret. Denne henvisning omfatter normer af sædvaneretlige karakter i internationale aftaler, som Danmark (endnu) ikke har ratificeret, eller hvor pligten følger direkte af sædvaneretlige normer, der ikke er nedskrevet.

Henvisningen til "sædvaneretlige normer" kunne for så vidt siges at være endnu mere upræcis end de henvisninger til nedskreven folkeret, som i øvrigt følger af § 25, og henvisningen kunne derfor siges at være mindre godt stemmende med legalitetsprincippet, jf. straffelovens § 1. Henvisninger til sædvaneretten er imidlertid ikke ualmindelige i international strafferet og er en nødvendighed på grund af folkerettens – i forhold til national rets – typisk mere ubestemte karakter. Som eksempel herpå kan henvises til statutterne for FN's to krigsforbrydertribunaler for det tidligere Jugoslavien og Rwanda. Som følge heraf bliver henvisninger til sædvaneretten også nødvendige i nationale straffelove, der skal sikre materiel straffekompetence.

Det fremgår da også af artikel 7, stk. 2, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (som i stk. 1 fastslår principperne "nullum crimen sine lege" og "nulla poena sine lege"), at "[d]enne artikel er ikke til hinder for, at en person domfældes og straffes for en handling eller undladelse, der på det tidspunkt, da den blev begået, var en forbrydelse ifølge de af civiliserede nationer anerkendte almindelige retsprincipper". I kommentaren til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention anføres herom bl.a. følgende:

"Art. 7, stk. 2, kan ses som en menneskeretlig accept af, at klar lovhjemmel i national ret som forudsætning for strafferetlig forfølgning ikke er menneskeretligt nødvendig

Såfremt
fe over
ten, de
Dette l
tionske
forslag
omfatt
udtryk

Hvis l
sålede
Dette
ICC, f
opreth
dansk
der fo
gælde
straff
ning
retho

Henv
neske
kap.,
fråm
rätten

7 Jf.
lighet

skab eller fremgangsmåde" kan suppleres med ordet "forbrydelse"; herom under hensyn til, at nævningen af statuten for ICC. Udvalget finder dog, at begrebet "krigsmiddel", som lige modernisering indebærer.

Hjemmel til at straffe overtrædelser i Danmark som regler, der følger af normer af sædvaneretten, ikke har ratificeret, eller lov er nedskrevet.

Det siges at være endnu mere i overensstemmelse med § 25, og at det er i overensstemmelse med legalitetsprincippet og imidlertid ikke ualmindelig og af folkerettens – i for eksempel herpå kan henvises til tidligere Jugoslavien og andre også nødvendige i nævnte.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og "nulla poena sine reo" domfældes og straffes for lov begået, var en forbrydelse retsprincipper". I kommentaren anføres herom bl.a. følgende:

Det er klart lov hjemmel i national lov om menneskerettighedskonventionen er nødvendig

i relation til visse meget alvorlige, internationale forbrydelser, idet der netop er tale om handlinger, der allerede er kriminaliseret ifølge de af civiliserede nationer anerkendte almindelige retsprincipper. EMK [Den Europæiske Menneskerettighedskommission] har i EMK Touvier 13/1 1997 med henvisning til forarbejderne antaget, at art. 7, stk. 2, ikke blot gælder for krigsforbrydelser, men også for forbrydelser mod menneskeheden. Samme opfattelse ligger til grund for Papon 15/11 2001 (dec.).³⁷

Såfremt der ikke i medfør af militær straffelov § 25 er hjemmel til også at kunne straffe overtrædelser af sædvaneretten, vil der kunne forekomme overtrædelser af folkeretten, der ikke kan straffes her i landet på grund af manglende materiel straffehjemmel. Dette betyder bl.a., at Danmark i sådanne tilfælde ikke kan gøre sin primære jurisdiktionskompetence gældende, jf. artikel 19 i statuten for ICC. I bemærkningerne til lovforslaget herom er det forudsat, at Danmark med hensyn til alle forbrydelser, der er omfattet af statuten, har primær jurisdiktionskompetence, og lovforslaget henviser udtrykkeligt til militær straffelov § 25.

Hvis henvisningen i militær straffelov § 25 til sædvaneretten ikke medtages, vil der således ikke længere være straffehjemmel efter dansk ret for sådanne overtrædelser. Dette kan derfor føre til, at dansk militært personel i givet fald vil skulle udleveres til ICC, fordi Danmark ikke kan gøre sin primære jurisdiktionskompetence gældende. At opretholde henvisningen til sædvaneretten kan således opfattes som en beskyttelse af dansk militært personel. Populært sagt risikerer man at "snyde" soldaterne, fordi det, der formelt set fremstår som en begrænsning af gerningsindholdet i forhold til den gældende bestemmelse ved at henvisningen ophæves, i stedet kan betyde udlevering til strafforfølgning ved internationale eller udenlandske domstole i stedet for retsforfølgning ved danske domstole. Udvalget foreslår derfor også denne del af § 25, stk. 1, opretholdt.

Henvisningen er som ovenfor nævnt i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Også den svenske straffelov (Brottsbalken) indeholder i 22 kap., 6 § en tilsvarende bestemmelse om "overträdelse af något sådant avtal med främmande makt eller någon sådan allmännt erkänd grundsats som rör den humanitära rätten ...".

³⁷ Jf. Lorenzen, Rehof, Trier, Holst-Christensen og Vedsted-Hansen, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer (art. 1-10), 2. udg. (2003) side 378.